

Президент қарорлари — ҳаётда ва назоратда

ҚАТЪИЙ ТАРТИБ ВА ИНТИЗОМ — МУВАФФАҚИЯТ ГАРОВИ

Шавкат ҲАМРОЕВ, сув ҳўжалиги вазири

Бошланиши 1-бетда

Давлатимиз раҳбари ижро интизоми йўналишида мустаҳкам тизим яратиш, тартиб ўрнатиш, темир интизомни жойига қўйиш, раҳбарлар ва ходимларнинг дунёқарашини ўзгариштириш асосий вазифа сифатида белгилаб берган. Шу мақсадда вазирлик марказий аппаратида ҳамда унинг тасарруфидаги республика ва тизим ташкилотларида ижро интизомига риоя этилиши, Ўзбекистон Республикаси Президенти, Президент Администрацияси раҳбари ва Вазирлар Маҳкамасининг ҳужжатлари билан вазирликка юклатилган топшириқлар ижроси давлатимиз раҳбарининг 2025 йил 25 июлдаги “Давлат органлари ва ташкилотларда ижро интизоми янада мустаҳкамлашнинг қўшимча чора-тадбирлари тўғрисида”ги фармонида мувофиқ, жума кунлари вазирининг ижро интизомига масъул ўринбосари, душанба кунлари вазири ҳузурида ҳамда ҳар ой якуни билан вазирликнинг ҳайъат йиғилишларида, шунингдек, ҳар душанба ва пайшанба кунлари Ўзбекистон Республикаси Бош вазирининг

Ижро интизоми соҳасида фаолиятимиз давомидида чиқарган асосий хулосамиз шуки, ижро интизоми янги Ўзбекистондаги кенг қамровли ислохотларнинг талаби, бүгунги ўзгаришларнинг асосидир. Шу боис, сув ҳўжалиги соҳасига оид топшириқлар ижросини таъминлашда барча даражадаги раҳбар ва мутахассисларнинг билими ва кўникмасини, тартиб-интизомга қатъий риоя этган ҳолда шахсий масъулиятини доимий ошириб бориш устувор вазифа.

Вазирлар Маҳкамасининг 2025 йил 28 апрелдаги тегишли қарори билан тасдиқланган сув ҳўжалиги вазири ва ўринбосарларининг 2025 йилга белгиланган фаолияти самарадорлиги ҳамда мақсади кўрсаткич-

видеоконференцалоқа шаклидаги ўқув-амалий семинарлар ташкил этилиб, вазирликнинг тизим ташкилотларида ижро интизомига масъул таркибий бўлим раҳбарлари ҳамда мутахассисларнинг билими ва кўникмаси оширилмоқда.

Топшириқлар ижросини назорат қилишнинг энг муҳим воситаси жамоатчилик иштироки ва тартиб-интизомдир. Шу боис, вазирлик ҳузуридаги жамоатчилик кенгаши томонидан “жамоатчилик эшитувни”, “жамоатчилик мониторинг” тизими жорий қилиниб, бу жараёнга фуқаролик жамияти институтлари, оммавий ахборот воситалари ва фуқаролар фаол жалб этилмоқда.

2025 йилда вазирлик томонидан жамин 2658 та (Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2058 та, Президент Администрацияси раҳбарининг 88 та, Вазирлар Маҳкамасининг 512 та) топшириқ ижроси тўлиқ таъминланган.

Ижро интизоми соҳасида фаолиятимиз давомидида чиқарган асосий хулосамиз шуки, ижро интизоми янги Ўзбекистондаги кенг қамровли ислохотларнинг талаби, бүгунги ўзгаришларнинг асосидир. Шу боис, сув ҳўжалиги соҳасига оид топшириқлар ижросини таъминлашда барча даражадаги раҳбар ва мутахассисларнинг билими ва кўникмасини, тартиб-интизомга қатъий риоя этган ҳолда шахсий масъулиятини доимий ошириб бориш устувор вазифа.

Вазирлар Маҳкамасининг 2025 йил 28 апрелдаги тегишли қарори билан тасдиқланган сув ҳўжалиги вазири ва ўринбосарларининг 2025 йилга белгиланган фаолияти самарадорлиги ҳамда мақсади кўрсаткич-

ларга эришилишини таъминлаш борасида муайян ишлар қилинди. Хусусан, сув ҳўжалиги вазири ва ўринбосарларининг 2025 йил учун белгиланган мақсадли кўрсаткичлари қуйи, ўрта ва юқори бўғинлар кесимида таҳлил қилиниб, ҳар чорак якуни бўйича вазирликнинг ҳайъат йиғилишларида муҳокама қилинди. Натижада сув ресурсларини бошқариш соҳасида қатор самарадорликка эришилди. Жумладан:

- қишлоқ ҳўжалиги маҳсулотларини етиштириш учун республика бўйича 40,2 миллиард куб метр сув етказиб берилди;
- ирригация тармоқлари ҳамда насос станциялари ва сўғориш қўдўқларини давлат-хусусий шериклик тамойиллари асосида тадбиркорлик субъектларига фойдаланишга бериш бўйича 1397 та лойиҳа амалга оширилди;
- инвестиция дастури доирасида 121,5 миллион долларлик хорижий инвестиция ўзлаштирилди;
- давлат бюджетидан ажратилган 1227 миллиард сўм ҳисобидан 500 километр ирригация тармоқларини қуриш ва реконструкция қилиш ишлари бажарилди;
- 148,4 километр узунликдаги сўғориш тармоқлари тозаланди ҳамда 294 та гидро-техника иншооти, 651 та гидропост ва 25,4 километр канал дамбаси таъмирланди;
- тизимдаги ташкилотлар ҳисобидаги 6094 та гидропост паспорти расмийлаштирилди, 704 та сув ўлчаш воситаси (вертушка) тарировка ва қиёслад қўрилди ҳамда 1345 та гидропост аттестациядан ўтказилди.

Бундан ташқари, қишлоқ ҳўжалиги экан майдонларининг 679 минг гектарида сувни тежайдиган технологиялар жорий қилинди.

Пахта ҳомишасини етиштиришда томчилатиб сўғориш технологиясини қўллаган қишлоқ ҳўжалиги маҳсулотлари етиштирувчиларга 290 миллиард сўм субсидия ажратилди.

Сув ҳўжалиги объектлари фойдаланувчиди 90 минг гектар ер давлат рўйхатидан ўтказилди. Вазирлик тизимидаги насос станцияларида 150 та эскирган насос агрегати янгисига алмаштирилди. Шунингдек, сув ҳўжалиги иншоотларида реал вақт режимида сувни назорат қилиш ва ҳисобини юритиш имконини берувчи 2602 та “ақлли” сув қурilmаси ўрнатилди.

Бундан ташқари, 12 та сув ҳўжалиги объекти автоматлаштирилган бошқарувга ўтказилиб, умумий рақамлаштирилганлик даражаси 73 фоизга етказилди. Сув оймборлари ва бошқа йирик сув ҳўжалиги иншоотларида 7 та назорат-ўлчаш ускунаси ҳамда хабар бериш тизимларини модернизация қилиш, тиклаш ва янгилаш ишлари бажарилди.

Соҳага оид 36 та илмий тадқиқот, тажриба-конструкторлик иши амалга оширилди, илмий асосланган услубий қўлланма ва тавсиялар ишлаб чиқилди ҳамда дала шароитида сувни ўлчаш бўйича 350 та ўқув-семинар ташкил этилди.

Сув ресурсларини бошқариш, ҳисобини юритиш, гидротехника иншоотлари ва насос станцияларидан фойдаланиш бўйича сув ҳўжалигининг 2000 нафар ходими малакаси оширилди. Сув ресурсларини самарали бошқариш, сувни тежайдиган ва рақамли технологияларни жорий қилиш, ирригация тадбирларини амалга ошириш, ерни лазерли текислаш, агротехника тадбирларини ўтказиш ҳисобидан йиллик 10 миллиард куб метр сув тежайишига эришилди.

“Қамбағалликдан фаровонлик сари” дастури доирасида 886 та объект бўйича умумий қиймати 1,2 триллион сўм бўлган 1850 километр сугориш тармоғи бетонлаштирилди, 202,1 километр лоток тармоғи, 385,2 километр қувур, 840 та сўғориш қўдўғи қурилди ҳамда 436 та насос агрегати ўрнатилди. Натижада 494,3 мингта хонадонда истиқомат қиладиган аҳолининг 321 минг гектар томорқа майдонида сув таъминоти яхшиланди.

Давлатимиз раҳбари 2025 йил 23 сентябрь кунин Нью-Йоркда бўлиб ўтган БМТ Бош Ассамблеясининг 80-йўбилей сессиясида сув ресурслари тақчиллиги муаммосига тўхталар экан, Ўзбекистонда Сувни тежай бошқариш бўйича бутунжаҳон форумини ўтказиш режалаштирилгани, маъмур анжуман якунлари бўйича Сув инкирозини барқарор тараққиёт учун жиддий таҳдид сифатида белгиланган ва бу борада глобал даражада инновацион технологияларни жорий этиш учун алоҳида “йўл харитаси”ни қабул қилиш лозимлигини таъкидлади.

Бугун республикамиз бўйича 2,6 миллион гектар майдонда сув тежовчи технологиялар жорий қилиниб, уларнинг умумий кўрсаткичи сўғориладиган ер майдонларига нисбатан қарийб 60 фоизга етказилди.

Ўтган йили Ўзбекистон Республикаси Сув кодекси қабул қилинди. Кодекс билан сув муносабатлари соҳасида мамлакатимиздаги асосий ҳуқуқий ҳужжатлар тизимлаштирилди. “Сув ва сувдан фойдаланиш тўғрисида”ги қонун, шунингдек, Ўзбекистон Республикаси Президентининг 8 та фармони ва 14 та қарори ҳамда ҳукуматнинг 26 та қарориди нормалар бирлаштирилди.

Янги кодекс сув, сув объектлари, сув ҳўжалиги объектлари ва сув фонди ерларидан оқилона фойдаланиш ҳамда уларни муҳофаза қилиш соҳасидаги муносабатларни тартибга солади.

Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат сийёсати ва бошқаруви академияси ҳамда Стратегик ислохотлар агентлиги билан ҳамкорликда вазирлик марказий аппарати, вазирлик тасарруфидаги республика ташкилотлари, ўрта ва қуйи бўғин тизим ташкилотлари раҳбарлари ҳамда барча мутахассислари иштирокида Сув ҳўжалиги вазирлигининг ZOOM платформаси орқали видеоконференцалоқа шаклида иқтисодий ўқув ўтказилиб, давлатимиз раҳбарининг Олий Мақлиси ва Ўзбекистон халқига Мурожаатномасидан келиб чиқиб, вазирлик томонидан амалга ошириладиган вазифалар ижросини таъминлаш юзасидан барча даражадаги раҳбар-ҳодимларнинг шахсий масъулияти ва жаобгарлиги белгиланди.

Мурожаатномада бешинчи устувор йўналиш сифатида белгиланган экологик мувозанатни таъминлаш, “яшил” энергетика ва сув ресурсларидан оқилона фойдаланиш борасида давлатимиз раҳбари билдирган тақдирлар асосида “Ўзбекистон — 2030” стратегияси билан вазирликка 4 та асосий йўналиш: сувдан оқилона фойдаланиш маданиятини ва сув ишлатиш самарадорлигини ошириш, қишлоқ ҳўжалиги соҳасида сув ресурсларидан оқилона фойдаланишни таъминлаш, ирригация тизими ва сув тежовчи технологияларни ривожлантириш, соҳа бошқарувида хусусий сектор ва давлат-хусусий шериклик механизмларини ҳамда “яшил” энергия технологияларини кенг жорий қилиш доирасида насос станцияларининг электр энергиясини истеъмолни камайтириш бўйича юклатилган вазифалар қайтадан кўриб чиқилиб, янги марралар белгиланди.

Халқимиз фаровонлиги йўлида хизмат қилишни ўзининг эзгу амали ва касбий бурчи деб билган сув ҳўжалиги ҳодимлари учун ижро интизоми — иш самарадорлигини таъминловчи энг муҳим ҳамада асосий фаолият мезонларидан бири. Шу боис, соҳа ҳодимлари давлатимиз раҳбари, Президент Администрацияси ва Вазирлар Маҳкамасининг ҳужжатлари билан вазирликка юклатилган топшириқлар ижросини белгиланган муддатларда, тўлақонли ва сифатли таъминлаш бўйича садоқат, фидойилик, қатъият ва талабчанлик асосида ишларни давом эттирмоқда.

Бугуннинг гапи

Расулбек ҲОЖИЕВ, Оила ва гендер илмий-тадқиқот институти катта илмий ходими

Бошланиши 1-бетда

Хусусан, Президентимиз Олий Мажлис ва Ўзбекистон халқига йўллаган Мурожаатномасида “Ўзбекистон — 2030” стратегиясини қайта кўриб чиқиш, юртимизнинг келгуси беш йиллик тараққиётига дахлдор бўлган ушбу ҳужжат кенг жамоатчилик муҳокама-сидан ўтказилиб, аҳолиимизнинг фикр-мулоҳазалари асосида такомиллаштирилиши лозимлиги хусусида алоҳида таъкидлади. Шу муносабат билан “Ўзбекистон — 2030” стратегиясининг 25 мақсадида “Ахборот-коммуникация технологияларидан фаол фойдаланишга жалб этилган хотин-қизлар сонини ҳар йили 100 минг (жамин 500 минг) нафарга ошириш” вазифаси белгиланаётгани ўзбек аёлларининг рақамли саводхонлигини ошириш борасида ташланаётган улкан

100 минг хотин-қиз
ЗАМОНАВИЙ КАСБГА ТАЙЁРЛАНАДИ

қадамлардан бўлди, десак адашмаган бўламиз. Зеро, амалдаги “Ўзбекистон — 2030” стратегияси ушбу кўрсаткични ўз ичига қамраб олмаган эди.

Мазкур индикаторнинг янгиланаётган стратегия лойиҳасида акс этиши жамиятда аёлларни ҳар томонлама қўллаб-қувватлаш, иқтисодийнинг янги, замонавий тармоқларидаги ўрнини янада оширишни назарда тутди. Фикримизча, янгиланаётган стратегияга биноан рақамли маконда аёлларнинг ролини ошириш орқали мамлакатимизни янада тараққий эттиришимиз мумкин. Хусусан, биринчидан, рақамли иқтисодиёт шароитида хотин-қизларнинг ахборот-коммуникация технологияларидан фойдаланиш даражасини ошириш уларнинг меҳнат бозоридаги рақобатбардошлигини кучайтиради.

Иккинчидан, хотин-қизларнинг рақамли саводхонлиги уларни масофавий бандлик, тадбиркорлик ва инновацион фаолиятга кенг жалб этиш имконини беради.

Учинчидан, ижтимоий тенгликни таъминлаш, ахборотга тенг кириш имкониятларини кенгайтириш ҳамда гендер тафовутини қисқартиришда муҳим омил ҳисобланади.

Мамлакатимизда хотин-қизларни АТ соҳасига янада кенгроқ жалб қилиш ва уларни ахборот технологиялари бўйича ўқитиш мақсадида бир қатор лойиҳалар амалга оширилмоқда. Булар жумласига “GAP” Women IT Union” лойиҳаси доирасида ташкил қилинган аёллар “GAP” АТ-клубини киритиш мумкин.

Клубнинг вазифаси аёлларни қўллаб-қувватлаш, уларнинг АТ соҳасидаги саводхонлигини ошириш ҳамда мазкур йўналишда ўқитиш ва ишга жойлаштириш имкониятини яратишдан иборат. Мақсад эса АТ соҳасида аёллар танқислиги муаммосини ҳал қилиш, АТ касб-

ларини аёллар ва ёш қизлар учун очиқ ва қизиқарли қилиш, шу орқали мазкур соҳадаги гендер тафовутини камайтиришдан иборат.

Шунингдек, “IT Women Uz” лойиҳаси хотин-қизларнинг ахборот технологиялари соҳасидаги фаоллиги, электрон тадбиркорлик ва компьютер саводхонлигини оширишга қаратилган.

Лойиҳа доирасида ижтимоий дафтарларга киритилган ва кам таъминланган оила-лардаги 12 ёшдан 35 ёшгача хотин-қизлар учун компьютер саводхонлиги ва тадбиркорлик йўналиши бўйича ўқув курслари

ташкил этилади, ўқув курсларни муваффақиятли якунлаган хотин-қизларга сертификат берилади.

Бундан ташқари, Ўзбекистонда аёлларни технология билан ишлашда рағбатлантириш бўйича “Women in Tech” (WIT) халқаро тармоғи ишга туширилган. Тармоқ ҳар йили халқаро муқофотлар ва саммитларни ташкил қилади. WIT аёллар ҳамжамияти барча хотин-қизлар учун очиқ, унда иштирок этиш бепул.

Бугунги кунда хотин-қизлар блогерлик мақоми остида ижтимоий тармоқларга турли мавзудаги ахборотларни жойлаштирмоқда.

Ушбу ахборотларни ижтимоий тармоқ фойдаланувчиларида узатиш жараёнида улар томонидан интернет орқали таъйиқ ва таъқиб қилиш ҳолатлари учрамоқда. Бу, айниқса, ахборотлар изоҳларида кўринаётган. Изоҳларда номаълум ижтимоий тармоқ фойдаланувчилари турли ҳақоратли сўзлар ва туҳмат гаплар ёзиш орқали хотин-қизларга руҳий-психологик босим ўтказмоқда.

Ушбу ҳолатга асосий сабаб хотин-қизларнинг блогерлик фаолияти билан шугулланишида ахборот тури ва шаклини танлашда миллий қадрият ва аъаналарга мос келмайдиган, аҳолининг маънавий қадарларини таҳқирловчи воситалардан фойдаланиш ҳолатларининг кўпчилигидир.

Шуларни инобатга олган ҳолда, мамлакатимизда хотин-қизларнинг ахборот-коммуникация технологияларидан самарали фойдаланишини янада ошириш, чекка ҳудудлардаги хотин-қизларнинг ҳам ахборот технологияларидан фаол фойдаланишга жалб қилиш масаласига катта аҳамият қаратилаётгани жамиятимизнинг нафақат ижтимоий тараққиётида, балки барча соҳалар ривожланишида муҳим аҳамият касб этади. Шу билан бирга, виртуал макондаги хатарлар ва ахборот маданияти билан боғлиқ муаммоларни инобатга олган ҳолда, давлат сийёсати доирасида хотин-қизларнинг АКТдан хавфсиз, самарали ва масъулиятли фойдаланишини таъминлаш долзарб вазифа бўлиб қолимоқда.

Умуман олганда, янги Ўзбекистонда хотин-қизларнинг ахборот-коммуникация технологияларидан фаол фойдаланишини ривожлантириш масаласи глобал тенденциялар ва миллий тараққиёт устувор йўналишлари билан тўлиқ уйғунлашади. БМТ ва бошқа халқаро институтлар томонидан илгари сурилаётган рақамли инклюзия тамойиллари мамлакатимизда ҳам изчил амалга оширилмоқда. Шу нуқтага назардан, янгиланаётган “Ўзбекистон — 2030” стратегиясида хотин-қизларни АКТдан фаол фойдаланишга жалб этиш бўйича йиллик аниқ кўрсаткичнинг белгиланиши стратегиянинг амалии ва натижага йўналтирилгани билан алоҳида аҳамият касб этади.

Акмал САИДОВ,
Инсон ҳуқуқлари бўйича
Ўзбекистон Республикаси
Миллий маркази директори,
академик

Бошланиши 1-бетда

2025 йилда жаҳон ҳамжамияти БМТнинг 80 йиллиги тантаналари билан бир қаторда инсон ҳуқуқлари бўйича биринчи мажбурий юридик шартнома — Иркий камситишнинг барча шаклларига барҳам бериш тўғрисидаги конвенциянинг 60 йиллигини, шунингдек, замонавий ижтимоий ва сиёсий ҳаётнинг гендер мезонини бошлаб берган Аёлларга нисбатан Пекин плат-формаси ва Ҳаракатлар дастурининг 30 йилли-гини нишонлади. Мамлакатимизда ушбу сана-ларни нишонлаш бўйича фуқаролик жамияти институтлари ва таълим муассасаларини жалб этган ҳолда кенг қамровли тадбирлар дастури-лар амалга оширилди.

Шунингдек, ўтган йил инсон ҳуқуқларини ҳимоя қилиш соҳасидаги кўплаб минтақавий воситаларнинг юбилей саналари, хусусан, Ин-сон ҳуқуқлари бўйича Европа конвенциясининг 75 йиллиги, ЕХХТ Хельсинки битимининг 50 йиллиги, МДҲ Инсоннинг асосий ҳуқуқлари ва эркинликлари тўғрисидаги конвенциясининг 30 йиллиги нишонланди. Ушбу ҳужжатлар ҳам ин-сон ҳуқуқларини ҳимоя қилишнинг замонавий ҳалқаро тизими учун таянч устунлар ҳисобла-нади.

Қолаверса, замонавий ҳалқаро ҳуқуқ асо-сини яратган Нюрнберг трибунали ўз ишнини бош-лаган санага 80 йил тўлгани ҳам эътибордан четда қолмади. Ҳозирги замон инсон ҳуқуқлари даври, шубҳасиз, Нюрнберг жараёнидан бош-ланган. Гарчи XX асрда кўплаб ҳалқаро ҳуж-жатлар қабул қилинган бўлса-да, Нюрнбергдаги Ҳарбий трибунал инсон ҳуқуқларини ҳимоя қи-лиш соҳасидаги муҳим воқеа ҳисобланади.

Янги Ўзбекистон инсон ҳуқуқларини ҳи-моя қилиш бўйича минтақавий тузилмаларда фаол иштирок этмоқда. 2025 йилда янги та-шкил этилган МДҲнинг Инсон ҳуқуқлари бўй-ича комиссияси раиси Ўзбекистонга таширф буюрди. Ўзбекистон вакили Ислом ҳамкорлик ташкилоти Ташқи ишлар вазирлари кенгаши-нинг 51-сессиясида ИХТнинг Инсон ҳуқуқлари бўйича мустақил доимий комиссияси таркибига 2025-2028 йилларга мўлжалланган дарв учун сайланди.

Брюсселда июнь ойида Адлия, ички ишлар, инсон ҳуқуқлари ва улар билан боғлиқ масала-лар бўйича “Ўзбекистон — Европа Иттифоқи” кичик кўмитасининг 21-йиғилиши бўлиб ўтди. Унда инсон ҳуқуқ ва эркинликларини таъмин-лаш, суд-ҳуқуқ тизимини ислоҳ қилиш, фуқаро-лик жамияти институтларини ривожлантириш, коррупцияга қарши курашиш, гендер тенг-лик масалалари юзасидан фикр алмашилди.

Инсон ҳуқуқлари — замонавий цивилиза-ция тараққиёти даражасини кўрсатиб турувчи мезондир. Афсуски, дунёда содир бўлаётган ижтимоий-иқтисодий инқирозлар, геосиёсий ўзгаришлар ва қуруллой можаборолар инсон ҳу-қуқлари масалаларига ўз салбий таъсирини кўрсатмоқда. Маълумки, Вена декларацияси ва Инсон ҳуқуқлари бўйича ҳаракатлар дасту-ри ҳар бир давлатга инсон ҳуқуқлари бўйича миллий ҳаракатлар режаларини қабул қилиш-ни тавсия этган.

Бугунги кунда дунёнинг 80 та мамлакати-да инсон ҳуқуқлари соҳасида 150 дан ортиқ миллий режа (стратегия) қабул қилинган. Улар турли даражаларда: президентлар, парламент-лар, ҳукуматлар томонидан тасдиқланган, амал қилиш мuddати қисқа, ўрта ёки узок мuddатли истиқболга мўлжалланган.

Марказий Осиё мамлакатларининг бу бора-даги тажрибаси жуда эътиборга лойиқ. Мар-казий Осиё мамлакатлари Конституцияларида “Давлат инсон ҳуқуқларини ҳурмат қилади ва таъминлайди” тамойили аниқ белгилб қўй-илган. Қозғоғистонда 2023 йилда Президент томонидан тасдиқланган Инсон ҳуқуқлари ва қону-н устуворлиги соҳасидаги учинчи ҳаракат-лар режаси амалга оширилмоқда. Қирғизистон ҳукумати 2022-2024 йиллар учун Инсон ҳуқуқ-лари бўйича ҳаракатлар режасини қабул қилди ва амалга оширди. Тожикистон ҳукумати 2023 йилда Инсон ҳуқуқлари бўйича миллий стра-тегияни қабул қилди. Туркменистон Президент томонидан 2021-2025 йилларга мўлжаллан-ган Инсон ҳуқуқлари бўйича миллий ҳара-катлар режаси тасдиқланди.

Мамлакатимизда 2025 йилги Давлат дас-тури доирасида 2030 йилгача мўлжалланган Ин-сон ҳуқуқлари бўйича янги Миллий стратегия

лойиҳаси ишлаб чиқилди. Ушбу иккинчи Мил-лий стратегия лойиҳасини тайёрлашда илгор ҳалқаро тажриба, Ўзбекистон Республикаси-нинг инсон ҳуқуқлари соҳасидаги халқаро маж-буриятлари, шунингдек, ўтган давр мобайнида шаклланган миллий амалиёт инobatта олинди. Ҳужжатда Ўзбекистоннинг миллий маърузала-рини кўриб чиқиш доирасида тақдим этилган БМТнинг инсон ҳуқуқлари бўйича органлари тавсиялари ҳам ўз аксини топди.

Конституциявий
ватанпарварликни
шакллантириш омили

Инсон ҳуқуқлари соҳасидаги Жаҳон таълим дастури ва Миллий таълим дастурини амалга ошириш доирасида инсон ҳуқуқлари мадания-тини шакллантириш, таълим жараёнининг бар-ча босқичларида инсон ҳуқуқлари бўйича ўқув курсларини жорий этиш бўйича кенг қамровли чора-тадбирлар амалга оширилмоқда.

Давлат органлари ходимларининг инсон ҳуқуқлари, гендер тенглик ва қийноққа қарши курашиш соҳасидаги билим ва қўникмаларини ошириш бўйича ўқув курслари ўтган йил да-вомида мунтазам ташкил этилди. Жумладан, Миллий марказ, Бош прокуратура, Ички ишлар вазирлиги томонидан тасдиқланган режа асо-сида Жиззах (24-25 февраль), Сирдарё (26-27 фев-раль), Навоий (22-23 май), Тошкент (3-4 июль), Фарғона ва Андижон (15-16 сентябрь) вилоят-ларида “Қуйноққа солишга қарши курашиш: халқаро амалиёт ва миллий тажриба” мавзуси-да онлайн ва офлайн форматда ўқув курслари ташкил этилди.

Олий судда ўтган йил 28 февралда уй-жой-га бўлган ҳуқуқни таъминлаш соҳасида суд амалиётини такомиллаштириш, шу жумладан, мажбурий кўчириш билан боғлиқ жиҳатларга бағишланган давра суҳбати гибрид форматда бўлиб ўтди.

Термиз шаҳрида 21-22 апрель ва Фарғона шаҳрида 24-25 апрель кунлари Ички ишлар вазирлиги ҳузуридаги Жазони ижро этиш де-партаменти тиббиёт ходимлари ва Республика суд-тиббий экспертиза илмий-амалий маркази суд-тиббий экспертлари учун “Истанбул прото-колига мувофиқ қийноқлар ва шafқатсиз му-омалаларни суд-тиббий ҳужжатлаштириш” мав-зусида икки кунлик тренинг ўтказилди.

Тошкент шаҳрида 2025 йил 29 апрелдан 2 майгача “Инсон ҳуқуқларига риоя этиш ва уни ҳимоя қилишнинг халқаро стандартлари: амалиёт ва ҳисобот” мавзусида тўрт кунлик ўқув машгу-лотлари бўлиб ўтди. Миллий марказ томонидан инсон ҳуқуқларини таъминлаш соҳасида фаолият юритаётган давлат органлари ва идоралари мута-хассислари учун ўтказилган машгулотларга асо-сий эътибор инсон ҳуқуқлари соҳасидаги халқаро ва миллий нормалар, БМТ механизмлари, ҳисобот бериш жараёнлари, таълим ва амалий қўникма-ларни мустаҳкамлашга қаратилди.

Инсон ҳуқуқлари масалалари бўйича илмий тадқиқотларни ташкил этиш ва ўқув салоҳия-тини ошириш мақсадида Миллий марказ Фав-қуллода вазиятлар, Ички ишлар вазирликлари, Ҳуқуқни муҳофаза қилиш органлари академия-лари, Ички ишлар вазирлиги Малака ошириш институти ҳамда Ўзбекистон Нотариал палата-си билан ҳамкорлик меморандумлари имзо-лади. 2025 йилда аини меморандумлар доира-сида фаол ҳамкорликда иш олиб борилди.

Инсон ҳуқуқлари
маданиятини ошириш йўлида

Мамлакатимизда инсон ҳуқуқлари соҳасида таълим, ахборот тарқатиш, ҳуқуқий мадания-тни ошириш ва халқаро ҳамкорликни мустаҳ-камлашда Миллий марказнинг Инсон ҳуқуқла-ри бўйича ахборот-кутубхона маркази — Инсон ҳуқуқлари уйи муҳим платформа вазифасини бажармоқда. Хусусан, Инсон ҳуқуқлари уйида турли мавзуларда 30 дан ортиқ тадбир ўтказил-ди.

2025 йилда Инсон ҳуқуқлари уйи томонидан қарийб 3 минг нусха инсон ҳуқуқларига оид адабиётлар кутубхоналар, турли идора ва таш-килотларга бегараз тақдим этилди. Шунингдек,

Миллий марказ томонидан 10 дан зиёд китоб-чоп этилди. Миллий марказ фаолиятини тарғиб этишга қаратилган 6 мингта ахборот расмий сайтга joyлаштирилди.

Халқаро ҳамкорлик
самаралари

Ўтган йили мамлакатимиз БМТнинг фуқаро-сизликни бартараф этиш бўйича тавсияларини бажариш борасида тарихий йутуққа эришди. Гап шундаки, 1991 йилдан 2016 йилгача бор-йўғи 482 киши Ўзбекистон фуқаролигини олган бўл-са, 2017 йилдан 2025 йилгача 85 мингдан ор-тик киши Ўзбекистон фуқаролигига эга бўл-ди. Бу мамлакатимиздаги инсонпарвар сиёсат жамиятнинг ҳамма қатламларини қамраб олиш ва инсон қадр-қимматини томон маънода ҳурмат қилишга қаратилганини баралла намоян этади.

Инсон ҳуқуқлари бўйича кенгаш ва унинг махсус тартиб-таомиллари билан фаол ҳамкор-лик давом этмоқда. Ўзбекистон БМТнинг тур-ли органлари тавсиялари асосида еттига мил-лий ҳаракат режасини ишлаб чиқди ва амалга оширмоқда. Булар, жумладан, БМТ Хавфсизлик кенгашининг Аёллар, тинчлик ва хавфсизлик тўғрисидаги 1325-сонли резолюциясини амал-га ошириш; аёлларга нисбатан камситишларга қарши курашиш; иқтисодий, ижтимоий ва мада-ний ҳуқуқлар; ноғиронлиги бўлган шахслар ҳу-қуқлари; Инсон ҳуқуқлари бўйича олий комис-сар тавсияларини амалга ошириш; терроризмга қарши курашиш ва бола ҳуқуқлари бўйича ре-жалар курашиш

Цзян Цзяньго Ўзбекистоннинг инсон ҳуқуқ-лари соҳасида эришган тараққиётини юқори ба-ҳолар экан, бу борадаги шиддатли ва қамровдор ислохотларни беқийс янгиланишлар деб таъ-рифлади. Ўзбекистон Республикасининг халқаро ташаббуслари асосида, хусусан, БМТ Бош Ассамблеясининг 15 та резолюцияси қабул қилингани эътироф этилди.

Бу борадаги натижадор қадамлар, ўз навба-тида, мамлакатнинг халқаро майдондаги обрў-си тобора ошиб бораётганини яққол кўрсат-моқда. Айниқса, Хитой Халқ Республикаси ва Ўзбекистон Республикаси ҳамкорлигида ишлаб чиққан “Цивилизациялараро мулоқот халқаро кун” номли резолюциянинг БМТ Бош Ассам-блеяси томонидан қабул қилинганига алоҳида эътибор қаратилди.

Ўзбекистон билан Хитойнинг инсон ҳуқуқ-лари бўйича миллий институтлари ўртасидаги икки томонлама алоқалар изчил ривожланиб бораётгани мамнуният билан қайд этилди. Ҳам-корликни янада чуқурлаштириш мақсадида бир қатор аниқ режалар келишиб олindi.

Ҳудди шу санада Хитой Халқ Республика-си Раиси Си Цзиньпиннинг Ўзбек тилида илк бор нашр этилган “Инсон ҳуқуқларини ҳурмат қилиш ва қафолатлаш тўғрисида” номли китоби тақдимоти ҳам бўлиб ўтди. Тадбир Миллий марказ томонидан Хитой Инсон ҳуқуқларини ўрганиш бўйича жамияти, ХХР Адабиётлар-ни хорижий тилларда нашр этиш ва тарқатиш ишлари бўйича бошқармаси, Хитойнинг Ўзе-бкистондаги элчихонаси ҳамкорлигида ташкил этилди. Тақдимотда китоб Хитойнинг инсон ҳуқуқларини ҳимоя қилиш масалаларига оид концептуал ёндашувларини очиб берувчи манба сифатида муҳим аҳамиятга эга экани таъкид-ланди. Ушбу китобнинг Ўзбек тилида нашр эти-лиши илмий маърифат алмашиш, давлатлараро мулоқотни чуқурлаштириш ва гуманитар ҳам-корликни кенгайтириш учун янги имкониятлар эшигини очили эътироф этилди.

Шунингдек, ўтган йили 30 июлда Миллий марказда “Замонавий дунёда инсон ҳуқуқларини ҳимоя қилиш: Ўзбекистон ва Россия тажриба-си” мавзусида ҳуқуқий коллоквиум бўлиб ўтди. Тадбирда Инсон ҳуқуқлари бўйича Ўзбекистон Республикаси Миллий стратегияси ижроси доира-сида эришилган йутуқлар ҳақида сўз юритил-ди. Инсон ҳуқуқларини ҳимоя қилиш соҳасидаги миллий тажриба, инсон ҳуқуқлари бўйича мил-лий институтлар фаолиятини янада ривожланти-риш истиқболлари, соҳага оид қонунийликдаги янгилари ва Ўзбекистон билан Россия ўртаси-даги ҳамкорлик масалалари муҳокама қилинди.

Бундан ташқари, 2025 йил 12 сентябрда Миллий марказда Марказий Осиё мамлакатла-ри — Қозғоғистон, Қирғизистон, Тожикистон, Туркменистон ва Ўзбекистон бола ҳуқуқлари бўйича вакиллари — болалар омуьдусмаллари билан учрашув бўлиб ўтди.

Миллий марказ вакиллари 2025 йилда қўп-лаб мамлакатларда хизмат сафарида бўлиб, му-ҳим тадбирларда иштирок этди. Хусусан, 21-22 июнь кунлари Туркиянинг Истанбул шаҳрида “Ислом ҳамкорлик ташкилоти дунё ўзгариши шаронитада” шиори остида ўтказилган Ислом ҳамкорлик ташкилоти (ИХТ) Ташқи ишлар ва-зирлари кенгашининг 51-сессияси шулар сира-сига кирди.

Тадбирда ИХТга аъзо давлатлар ташқи ишлар вазирлари, ИХТ раъбарияти ва тузил-малари, шунингдек, халқаро ташкилотлар, ил-мий-тадқиқот марказлари, дипломатик корпус вакиллари иштирок этди. Саммит давомида ИХТ кун тартибидagi долларб масалалар му-ҳокама қилинди, Истанбул декларацияси қабул қилинди.

Сессиянинг асосий натижаларидан бири 2025-2028 йилларга мўлжалланган мuddатга ИХТ Инсон ҳуқуқлари бўйича мустақил доим-ий комиссиясининг тўққиз нафар янги аъзоси сайлови ўтказилганидир. Овоз бериш нати-жаларига кўра, Ўзбекистон вакили — Инсон ҳуқуқлари бўйича Ўзбекистон Республика-си Миллий маркази директорининг биринчи ўринбосари, профессор Мирзатилло Тилаба-боев уч йил мuddатга ИХТ Инсон ҳуқуқлари бўйича мустақил доимий комиссиясига аъзо этиб сайланди.

Ушбу воқеа Ўзбекистоннинг инсон ҳуқуқла-ри соҳасидаги халқаро дипломатияда эгаллан-мавкен тобора ўсиб бораётганини яна бир бор тасдиқлайди ва мамлакатимизнинг кўп томон-лама ҳамкорлик, исломий бирдамлик ва асосий эркинликларни ҳимоя қилиш принципларига содиқлигини намойиш этади. Бундан ташқари, бу натижа Ўзбекистоннинг инсон ҳуқуқлари бўйича халқаро институтлар билан ўзаро ҳам-корлигидаги муҳим босқич бўлиб, ИХТга аъзо давлатларнинг мамлакатда амалга оширилаёт-ган ислохотларга ишончидан далолат беради.

Миллий марказ 2025 йилда халқаро ва хо-рижий манбаларда инсон ҳуқуқлари соҳасида Ўзбекистонга доир эълон қилинган маълумот ва ҳисоботларга муносабат билдириш амалиё-тини давом эттирди. Жумладан, 3 та манба — АҚШнинг Халқаро диний эркинликлар бўйича комиссияси (USCIRF), “Human Rights Watch” халқаро ноҳукумат ташкилоти ва Европа Итти-фоқи Комиссияси ҳисоботларида баён этилган масалалар юзасидан тегишли идоралар билан ҳамкорликда асослангиларган шаҳр ва маълумотлар тайёрланди.

Миллий марказга 2025 йилда БМТ Инсон ҳуқуқлари бўйича кенгаши махсус маърузачи-ларнинг ҳамда яқка тартибдаги муружаатлар бўй-ича 74 та ҳужжат келиб тушди. Шулардан 50 та ҳужжат бўйича Махсус маърузачилар ҳамда яқка тартибдаги муружаатларда келтирилган масала-лар юзасидан вазирлик ва идоралар томонидан тақдим этилган маълумотлар асосида жавоб хати тайёрланиб, тегишли тартибда тақдим этилди.

2025 йил 27 февралда Миллий марказ ва Венгриянинг Инсон ҳуқуқлари бўйича вакили (омбудсман) ўртасида ўзаро англашув меморан-думи имзоланди. Ушбу ҳужжат инсон ҳуқуқла-рини ҳимоя қилиш соҳасидаги икки томонлама ҳамкорлик учун мустаҳкам ҳуқуқий пойдевор яратиб, шу соҳада қўшма лойиҳа ва дастурлар-ни амалга оширишни кўзда tutadi.

Бундан ташқари, Миллий марказ билан Та-раққиёт ва одил судлов халқаро маркази (CDDJ) ўртасида ҳамкорлик меморандуми имзоланди. Ушбу Меморандум инсон ҳуқуқлари соҳасида ихтисослашгаётган магистратура ва докторанту-ра талабалари орасида тадқиқот ҳамда таълим қилиш қўникмаларини ривожлантириш, адолат ва инсон ҳуқуқларини ҳимоя қилиш соҳаси-даги мутахассисларнинг касбий салоҳиятини ошириш, инсон ҳуқуқлари бўйича Самарқанд форумини қўллаб-қувватлаш, инсон ҳуқуқла-рининг долзарб масалалари юзасидан таҳлилий ва услубий материаллар тайёрлашда ҳамкорлик қилиш, жазони ижро этиши тизимини ривож-лантиришда халқаро стандартларни тарғиб қи-лишга қаратилган.

Мониторинг ва жамоатчилик
назорати

Миллий марказ ҳузурида Жамоатчилик кенгаши иш олиб бормоқда. Бу борадаги фао-лиятни таъминлашда Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2024 йил 26 августдаги “Фу-қаролик жамияти институтларини давлат томо-нидан қўллаб-қувватлаш тизимини янада токи-милаштириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги фармони катта аҳамият касб этди.

Янги Ўзбекистонда инсон ҳуқуқлари ҳолати, шу жумладан, инсон ҳуқуқлари бўйича халқаро ҳужжатлар бажарилишини мониторинг қилишда жамоатчилик назорати ролини ошириш мақсади-да давлат органлари ва нодавлат нотижорат таш-килотлари ҳамкорлиги муҳим аҳамиятга эга. Бу борада ҳам БМТнинг инсон ҳуқуқлари бўйича устав органлари ва шартномавий қўмиталари қа-роплари ижросини таъминлаш юзасидан доимий мониторинг ва маслаҳатлашувлар амалга оши-рилмоқда. Айрим мисолларга тўхталамиз.

Биринчи мисол. 2025 йил 12-13 май кун-лари “2022-2026 йилларда Ўзбекистон Респу-бликасида Иқтисодий, ижтимоий ва маданий ҳу-қуқлар тўғрисидаги халқаро пакт қондиларини амалга ошириш бўйича миллий ҳаракатлар ре-жаси” да белгиланган вазифага мувофиқ, Бухоро вилоятидаги ҳудудларда ер участкаларини ком-пенсация эвазига жамият эҳтиёжлари учун олиб қўйиш тартибига риоя қилиш ҳамда аҳолининг

етарли уй-жойга эга бўлиш ҳуқуқи масалалари бўйича кўрилаётган чора-тадбирлар юзасидан жамоатчилик мониторингини ўтказилди. Тадбир Миллий марказ ташаббуси билан ташкил этил-ди.

Тузилган ишчи гуруҳ томонидан “Ер участ-каларини компенсация эвазига жамоат эҳтиёж-лари учун олиб қўйиш тартиб-таомиллари тўғ-рисида”ги қонун ижроси ва фуқароларга тўлаб берилган компенсацияларга оид тегишли ҳуж-жатлар ўрганилди. Шунингдек, фуқароларни мажбурий кўчиришдан ҳимоялаш ва уларнинг муносиб уй-жойга эга бўлиш ҳуқуқини таъмин-лаш ҳолатини ўрганиш мақсадида ҳудудларда мониторинг ишлари олиб борилди.

Иккинчи мисол. Шундан сал кейин, 23 майда Хотин-қизларни камситишнинг барча шаклларига барҳам бериш тўғрисидаги конвен-ция қондалари бажарилиши юзасидан Миллий марказ Оила ва хотин-қизлар қўмитаси билан ҳамкорликда Навоий шаҳридаги Ўзбекистон ва Бунёдкор маҳалларида аҳоли ўртасида оилада маиший зўравонлик ҳолатлари бўйича хабардорлик даражасини ўрганиш мақсадида жамоатчилик мониторингини ўтказди.

Бундан мақсад — Ўзбекистонда хотин-қиз-лар ҳуқуқларининг амалга оширилишидаги муаммоларни аниқлаш, уларнинг одил судлов-дан фойдаланиши ҳамда хотин-қизлар ҳуқуқ-ларни ҳимоя қилишда ҳуқуқни муҳофаза қи-лувчи органлар фаолиятининг самарадорлиги даражасини ўрганиш. Сўрономада фуқаролар-нинг аини масалага ёндашуви таҳлил этилди ҳамда бу борадаги муаммоларни бартараф этиш юзасидан тақлиф ва мулоҳазалари ўрганилди.

Учинчи мисол. Ўтган йили 17-18 сентябрь кунлари хотин-қизларнинг ҳуқуқларини ҳимоя қилиш, уларнинг ижтимоий ҳаётда тўлақонли иштирокни таъминлаш ва оиладаги маиший зўравонликка қарши курашиш ҳолатини ўрга-ниш мақсадида Фарғона шаҳридаги “Илтифот” ва “Шодиёна” ҳамда Андижон вилояти Қўргон-тепа туманидаги “Юксалиш” ва Абдурахмон Жомий номидаги маҳалла фуқаролар йиғин-ларида кенг қамровли мониторинг тадбирлари амалга оширилди.

Пекин декларацияси ва Ҳаракатлар плат-формаси қабул қилинганининг 30 йиллиги доира-сида амалга оширилган тадбирда мамлаката-мизда хотин-қизлар ҳуқуқларини ҳимоя қилиш, маиший зўравонликка қарши ҳуқуқий ҳимоя ва ёрдам механизмларини баҳолаш масалаларига алоҳида эътибор қаратилди.

Мониторингнинг асосий мақсади — жамият ва оилада хотин-қизларни камситишнинг барча шаклларига қарши курашишда халқаро меъё-ларга асосланган Хотин-қизларни камситишнинг барча шаклларига барҳам бериш тўғрисидаги конвенция (CEDAW) талаблари бажарилиши ус-тидан назоратни мустаҳкамлашдир.

Миллий ва халқаро
маслаҳатлашувлар

Миллий марказ фаолиятида миллий ва халқаро ҳамкорлик билан маслаҳатлашувлар ўтказиш тажрибаси алоҳида ўрин тутади. Бун-га яққол мисол сифатида 2025 йил 6 октябрда Нукус шаҳрида бўлиб ўтган БМТ Хавфсизлик Кенгашининг “Аёллар, тинчлик ва хавфсизлик” тўғрисидаги 1325-сонли резолюцияси қондала-рини амалга ошириш бўйича 2026-2030 йиллар-га мўлжалланган Миллий ҳаракатлар режаси лойиҳаси муҳокамасига бағишланган миллий маслаҳатлашувларни келтириш мумкин.

Муҳокамаларда 2022-2025 йилларда амалга оширилган Миллий ҳаракатлар режаси доира-сида эришилган йутуқлар сарҳисоб қилиниб, янги дарв учун устувор вазифалар белгиланди. Янги ҳужжат аёлларнинг тинчлик жараёнла-рида фаол иштирокни таъминлаш, уларнинг хавфсизлиги ва ҳуқуқларини ҳимоя қилиш, шу-нингдек, гендер тенгликни чуқурлаштиришга қаратилган.

Шунингдек, 2025 йил 3 июлда Миллий мар-каз томонидан “БМТнинг Ногиронлар ҳуқуқла-ри тўғрисидаги конвенциясини Ўзбекистон Рес-публикасида амалга ошириш бўйича 2026-2030 йилларга мўлжалланган Миллий ҳаракатлар ре-жаси” лойиҳасини ишлаб чиқишга бағишланган семинар ўтказилди.

Бундан ташқари, инсон ҳуқуқлари соҳаси-даги халқаро мажбуриятларини амалга ошириш доирасида 2025 йил 4-5 сентябрь кунлари БМТ шартномавий органлари ва алоҳида ҳолатлар бўйича махсус тартиб-қондалари тавсияларини жорий этиш масалаларига бағишланган икки кунлик семинар бўлиб ўтди. Тадбир Миллий марказ томонидан БМТ Инсон ҳуқуқлари бўй-ича олий комиссари Бошқармасининг Марказий Осиё минтақавий бўлимаси ва Халқаро ҳуқуқ-шунослар комиссияси билан ҳамкорликда таш-кил этилди.

Конституциявий суд ва Олий суд судьялари, Адлия вазирлиги, Бош прокуратура, Олий Маж-лис Сенати ва Қонунийлик палатаси, Омуьдсман институти, Адвокатлар палатаси, “Тараққиёт стратегияси” маркази, илмий доиралар, нодавлат нотижорат ташкилотлари, шунингдек, халқаро ташкилотлар вакиллари иштирокда ўтказилган тадбир доирасида Президентимизнинг Женевада бўлиб ўтган БМТ Инсон ҳуқуқлари бўйича ке-нгаши 46-сессиясидаги нутқида баён этилган по-зициясига алоҳида ўртоқ берилди.

Семинарда БМТ шартномавий органлари мулоҳазаларининг юридик мақоми ва ҳуқу-қий табияти, уларни миллий ҳуқуқий тизимга имплементация қилиш йўллари, шунингдек, тегишли халқаро мажбуриятларни бажариш-да Ўзбекистон олдидаги амалий масалалар ва имкониятлар батафсил кўриб чиқилди. Муҳо-камалар якунида бир қатор аниқли тавсиялар, жумладан, қисқа ва ўрта мuddатли истиқболга мўлжалланган устувор йўналишларни белги-лаш бўйича тақлифлар тайёрланди.

Хулоса қилиб айтганда, 2025 йилда мамлака-тимиз, минтақамиз, бутун сайёрамиз миқёсида тинчликни сақлаш, ўзаро ишончини мустаҳ-камлаш, маънавият ва маърифатни ривожланти-риш, экологини муҳофаза қилиш, шунингдек, илгор инновациялар, замонавий технологиялар ва “яшил иқтисодиёт” ни чуқур татбиқ этиш ор-қали барқарор тараққиётни таъминлаш йўлида том маънода бемисл самараларга эришилди. Ушбу натижаларнинг барчаси муқаррам зот — инсон қадрини улуғлашга қаратилгани билан ниҳоятда аҳамиятлидир.

Холбой ИБРАИМОВ,
Қори Ниёзий номидаги Тарбия педагогикаси миллий институти директори, педагогика фанлари доктори, академик

“Биз ўзгаришларни кутиб яшаймиз, аксинча, уларни ўзимиз, ўз ақл-заковатимиз ва масъулиятли меҳнатимиз билан яратамиз.” Давлатимиз раҳбарининг Олий Мажлис ва халқимизга йўлаган Мурожаатномасида айтилган бу гап уч минг йиллик тарихда илм-фан, ақл ва заковат билан тамаддун бешигини тебратган аждодларимизга муносиб бўлиш қувватини беради.

Мурожаатномада барча соҳаларда эришилган ютуқлар бирма-бир тилга олингани бежиз эмас, албатта. Биргина илм-фан соҳасини олайлик: халқаро фан олимпиадаларида иштирок этган ёшларимиз 2019 йилда 30 та, 2020 йилда 25 та, 2021 йилда 45 та, 2022 йилда 41 та, 2023 йилда 96 та, 2024 йилда 128 та медалини қўлга киритган. 2025 йилда эса бу кўрсаткич салкам икки баробарга ошиб, 29 та халқаро олимпиадада 210 та медаль қўлга киритилган. Шундан 40 таси олтин, 78 таси кумуш ва 92 таси бронза. Бу натижалар эса заминимизда Беруний, Хоразмий, Ибн Сино, Аҳмад Фарғоний, Имом Бухорий, Мирзо Улугбекдек улуғ аждодларга муносиб авлод улғаяётганига ишора қилади. Юқоридаги натижалар шунчаки статистика эмас, балки мамлакатимизда таълим тизимида олиб борилган ислохотлар, яратилган имкониятлару тинимсиз меҳнат ва изланишлар мевасидир. Утган йили спортда, хусусан, футбол, шахмат, бокс, параспордта

эришилган ютуқлар бутун дунёга Ўзбекистонликлар ўрганишдан кўра кўпроқ ўргатишга қодир эканини яққол намоён этди, десак муболага бўлмайди. Биргина шахмат ўйинларини олайлик, 2025 йилнинг 26 ноябрь куни Жавоҳир Синдоров Ҳиндистоннинг Гоа шаҳрида якунига етган шахмат бўйича Жаҳон кубоги ғолибигини қўлга киритди. Ушбу нуфузли мусобақада дунёнинг турли мамлакатларидан 200 нафардан ортиқ шахматчи бош соврин учун кураш олиб борди. Жавоҳир Синдоров беллашувларнинг финалига қадар етиб келди. Ҳал қилувчи баҳсда хитойлик спортчини маглубиятга учратди ва Жаҳон кубоги соҳибига айланди.

Ўзбекистон келгуси йили 46-Бутунжаҳон шахмат олимпиадасига, 2027 йилда 20 ёшгача бўлган футболчилар ўртасидаги жаҳон чемпионатига, 2029 йили эса Ёшлар Осиё ўйинларига мезбонлик қилиши ҳам халқаро ҳамжамиятда ўрнинини янада мустаҳкамлашга хизмат қилади.

Нафақат куч ва жасоратда, балки илм олиш, эгаллаган билимларини ҳаётга таъбиқ этишда спортчилардан қолшимайдиган ўғил-қизларимизнинг Оксфорд, Гарвард, Кембриж каби дунёнинг нуфузли олийгоҳларига ўқишга грант асосида қираётгани таълим ва тарбия соҳасида амалга оширилаётган ислохотларнинг яққол натижасидир.

2026 йилда юртимизда илк бор мактаб ўқувчилари ўртасида нуфузли халқаро кимё ва информатика олимпиадалари, Шанхай ҳамкорлик ташкилотига аъзо давлатлар талабалари ўртасида муҳандислик йўналишларида, Туркий давлатлар техникумлари ўқувчилари ўртасида касб йўналишларида халқаро олимпиадаларда юртимиз ёшларининг иштироки этишини эшитиб жуда қувондим.

Бугун замон шиддат билан ривожланмоқда. АТ, сунъий интеллект таълим, тиббиёт, саноат, қурилиш, иқтисод каби соҳаларда кенг қўлланилмоқда. Институтизмида Миллий тарбиянинг рақамли педагогик таъминоти илмий-тадқиқот бўлими томонидан мактабгача таълим жараёнининг методик таъминоти ҳамда мактабда ўқитиладиган барча фанларда тарбиявий жараёнларни рақамли контентлар ва технологиялар билан бойитишга қаратилган илмий, ўқув-методик ишланмалар амалиётга

таъбиқ этилмоқда. Ушбу методик тавсиялар асосида ёшлар таълим-тарбиясига бағишланган подкаст, видеоконтент сценарийлари, тарбия ва таълимни бир мақсад атрофида рақамлаштириш орқали самарадорлик ҳамда сифатни оширишга қаратилган методикалар ишлаб чиқилмоқда. Ота-оналар, ўқитувчи ва ўқувчилар учун ёшлар тарбиясига оид замонавий қизиқарли маълумотлар, янгиликлар ҳамда рақамли контентлар “milliytarbiya.uz” электрон платформаси ва унинг мобил версиясига жойлаштириб борилапти.

Маҳалла — кичик ватан

Биз — бугун 38 миллионли катта халқмиз. Машаққатли ва шарафли меҳнатимиз билан дунёда ҳурмат топаётган, эртанги кунга ишонч билан дадил бораётган, матонатли ва гурури билан миллатимиз. Ўзбекистон Қаҳрамони Иброҳим Ғафуров таъбири билан айтганда, миллатларнинг шаклланиши ва юзага чиқиши жуда-жуда узок ва ҳатто кўз илгасма жараёнларда кечади. Бу жараёнлар ҳеч қачон тўхтамайди.

Ўзбекистон аҳолисининг катта қисmini ёшлар ташкил этиши барчага маълум. Аҳоли йилига ўртача 2 фоизга ўсиб бораётган айни вақтда 1 миллиондан зиёд ўғил-қизларимиз катта ҳаётга кириб келмоқда. “Бир болага етти кўшини ота-она”, “Ватан остонадан бошланади” каби ўзбек халқ мақолларида фарзанд тарбиясига нафақат ота-она, оила аъзолари, балки бутун бир маҳалла масъуллиги таъкидланган.

Институтиимизнинг “Маҳалла — оила — мактаб” ҳамкорлиги илмий-тадқиқот бўлими маҳаллалар, оилалар ва мактабларда амалга оширилаётган миллий тарбия жараёнларини илмий тадқиқ қилади. Бу жараёнда маҳаллаларнинг миллий тарбиявий ресурсларини тиклаш, ота-оналарнинг фарзанд тарбияси учун масъулиятини оширишнинг илмий асосланган стратегиялари ишлаб чиқилиб, такомиллаштирилади. “Маҳалла — оила — мактаб” ҳамкорлигининг илмий-назарий, услубий ва таҳлилий тадқиқотлари ўтказилади. Ўзлуксиз таълим тизимида миллий тарбия жараёни сифати ва самарадорлигини таъминлаш, халқаро дастур талаблари асосида такомиллаштиришга доир илмий тадқиқот ишлари олиб борилади. Бинобарин, ёш авлод, аввало, оилада тарбия олади, маҳалла муҳитида улғаяди, дўстлари, тенгқурлари билан вақт ўтказиш, элга қўшилади. Миллий қадрият ва аъёнларини, кексалар ҳолидан хабар олиш, ёрдамга муҳтожларни қўллаш, тўй ва маъракага қўшилишни ўрганади. Мурожаатномада маҳаллаларнинг фаолияти алоҳида тилга олингани бежиз эмас. Барчамиз учун ҳам ота, ҳам она бўлган маҳаллага, шу асосда ватан тақдирига дахлдорлик туйғусининг юқорилиги ушбу институт, аввало, ижтимоий бирдамлик манбаи эканини кўрсатади. Маҳаллада яқинлар, дўсту биродарлар жамиятнинг бир бўлагига айланади. 2026 йил юртимизда “Маҳаллани ривожлантириш ва жамиятни юксалтириш йили” деб эълон қилиниши биз, педагоглар учун ҳам қувончли, ҳам масъулиятли йил бўлади. 9000 дан зиёд маҳаллани меҳр-оқибат, ҳамжиҳатлик, адолат ва тарбия масканига айлантиришдек эзу мақсад йўлида хизматга шаймиз.

Жорий йилда маҳалла инфратузилмаси янада яхшиланиб, уларга янги Ўзбекистон қиёфаси олиб қирилади. Маҳалладаги ҳар бир хонадон тинч, обод, фаровон бўлса, ҳар бир инсон турмушидан рози яшаса, юрт ҳам обод бўлади. Бунинг учун, аввало, энг чекка ҳудудларда ҳам ичимлик сув, электр энергияси, маҳаллалар инфратузилмасини яхшилаш зарур. Мазкур ишларни амалга ошириш катта куч ва маблаг талаб этади. Президентимиз буларга ҳам аниқ ечимлар берди. Жумладан, вилоят, туман ҳокимлирига самарасиз ва бир-бирини тижорлайдиган

штат бирликларини қисқартириб, тежалган маблағни аҳоли ўртага қўйган масалаларни ҳал қилиш учун ажратишга рухсат берилмоқда. Бу орқали туманлар бюджетига йилга 5 триллион сўмлик қўшимча манба шаклланади ва у маҳаллалар инфратузилмасини яхшилашга сарфланади.

Илғор ғоялар — салмоқли инвестиция дегани

Мурожаатномада таъкидланганидек, мамлакатимизда янги ғоялар ва инвестицияларга шароит яратиш учун инновацион хаб ташкил қилинади.

Тошкент шаҳри, Бухоро, Фарғона ва Тошкент вилоятларида 4 та “Дата марказ”, 2 та суперкомпьютер ва 15 та олийгоҳда сунъий интеллект лабораторияси ташкил этилиши ҳам мазкур соҳа жадаллик билан ривожланаётганидан далolat беради.

Жорий йилда 7 та вилоятда, 2027 йилда эса қолган ҳудудларда Илғор касбий маҳорат техникуми ва “Касблар шаҳарчаси” фаолияти йўлга қўйилади.

Тиббиёт тизимида ҳам касбий таълимни ривожлантириш учун Буюк Британиянинг “Pearson” компанияси билан ҳар бир ҳудуддаги биттадан техникумларда халқаро стандарт асосида ҳамширалар тайёрлаш бошланди. Ана шу техникумлар Германия, Швейцария, АҚШ, Япония каби давлатларнинг таълим дастурлари жорий этилади.

Шу асосда халқаро талабларга жавоб берадиган, хорижий тилларни биладиган ҳамширалар таркиби шакллантирилади. Ҳозирги вақтда янги технологиялар, рақамлаштириш ва сунъий интеллект таъсирида дунёда иш ўринларининг сони, шакли ва мазмунини кескин ўзгармоқда. Шу боис, жорий йилдан бошлаб ҳар йили камида 100 тадан техникум тўлиқ таъмирланиб, технология ва талаб юқори бўлган касбларга мослаб жиҳозлаб борилади. Германия, Швейцария, Буюк Британия, Хитой, Корея каби давлатларнинг илғор таълим дастурлари жорий қилинган техникумлар сони 100 тага етказилади.

Бугун институтиимизда ҳам ёш олимлар АТ ва сунъий интеллектга доир мавзуларда илмий тадқиқот ишларини олиб бормоқда. Келгусида таълим жараёнида АТ ва рақамли технологияларни дарс жараёнига таъбиқ этишининг самарали усуллари, усуллари ва технологияларини ишлаб чиқиш ҳамда уларни амалиётга таъбиқ этишни мақсад қилиб қўйганмиз. Бунинг учун имкониятлар етарли. Улардан самарали фойдалана олсак бас.

Мулоҳаза

Глобаллашувнинг ижобий томонлари билан бирга салбий таъсирлари ҳам мавжуд. Айтайлик, бугунги кунда жамият олдида турган энг жиддий муаммолардан бири — гиёҳвандликнинг интернет тармоқлари орқали ёшлар ўртасида тарқалишидир.

Муродбек ЎРОЗАЛИЕВ,
Тошкент давлат юридик университети профессори

Шу боис, Президентимиз Олий Мажлис ва Ўзбекистон халқига йўлаган Мурожаатномасида гиёҳвандликка қарши курашиш масаласига ҳам алоҳида тўхтади, 2025 йилда 14 мингдан зиёд гиёҳвандлик жинояти қайд қилинган. Уларнинг 3 мингта яқинини ёшлар

содир этгани барчамизни жиддий ўйлантриши кераклигини таъкидлагани бежиз эмас. Гиёҳвандликнинг аҳоли, айниқса, ёшлар ўртасида тарқалиши келажақ учун хавф. Шундай экан, нима қилмоқ керак? Фикримизча, ёшларни ушбу иллатдан асрашнинг энг муҳим омилларидан бири уларда аниқ ва мустаҳкам ҳаётий мақсадни шакллантиришдир. Бу орқали улар ўзлари учун ким бўлишни, нимани орзу қилишни ва қайси йўлдан боришни белгилла олади.

Мутахассислар гиёҳвандлик воситалари, шу қатори психотроп моддаларга ружу қўйишнинг асосий сабаблари сифатида қуйидагиларни келтиради:

- ота-она назоратининг сустлиги;
- бўш вақтни мазмунли ташкил этмаслик;
- ёмон муҳит ва салбий дўстлар таъсири;
- ҳуқуқий ва маънавий билимлар етишмаслиги;
- ҳаётий мақсад аниқ эмаслиги.

Қўллаб-даватларда ёшларнинг гиёҳвандликка ружу қўйишининг олдини олиш ва унга қарши курашишда ўзинга хос чоралар кўрилади. Масалан, Японияда бу иллатга

қарши чоралар тўртта стратегик мақсадга қаратилган. Яъни унга кўра, ёшлар ўртасида гиёҳвандликни тугатиш ва ҳуқуқий-меъёрий онгини қулайтиришга, гиёҳванд моддаларга қарам шахсларни даволаш ва уларни жамиятга қайта мослаштиришни қўллаб-қувватлаш ҳамда яна гиёҳвандликка қайтишнинг олдини олишга, ноқонуний гиёҳванд моддалар савдоси билан шуғулланувчи ташкилотларни тугатиш, истемолчилар устидан қатъий назорат ўрнатишга, чегараларда гиёҳванд моддаларни олиб киришни тўсиш ҳамда халқаро ҳамкорликни ривожлантиришга катта эътибор қаратилади.

Шунингдек, ёшлар ўртасида гиёҳвандлик моддаларининг тарқалишини профилактика қилиш мақсадида мактабларда алоҳида дарслар ташкил этилади. Тегishли ҳуқуқ-тартибот органлари томонидан машгулотлар олиб борилади.

Швейцарияда эса бу сиёсат гиёҳванд моддаларнинг ишлатилиши ва унинг фойдаланувчилар ҳамда жамият учун салбий оқибатларини камайтиришга қаратилган. Ушбу сиёсат тўрт босқичга асосланган: профилактика, терапия, зарарларни камайтириш ва жазони

қўллаш. Гиёҳвандликка қарши курашиш борасида алоҳида “Гиёҳвандликсиз ёшлар уюшмаси” ташкил этилган. Мазкур ташкилот ёшлар ва уларнинг оилаларига маълумот, таълим ва қўллаб-қувватлаш хизматлари билан ёрдам беради.

Мамлакатимизда ушбу иллатга қарши курашиш масаласида жуда кўп ишлар олиб боришмоқда. Масалан, давлатимиз раҳбарининг 2025 йил 3 ноябрдаги “Аҳоли саломатлиги ва миллат генофондини гиёҳвандлик ва наркотиноялардан самарали ҳимоя қилиш бўйича комплекс чора-тадбирлар тўғрисида”ги фармони ҳамда Ўзбекистон Республикасида гиёҳвандлик ва наркотинояларга қарши курашиш бўйича 2024-2028 йилларга мўълажаланган миллий стратегия бу борада муҳим аҳамият касб этади. Белгиланган вазифаларга кўра, гиёҳвандлик ва уюшган наркотиноячиликка қарши курашишни сифат жиҳатидан янги босқичга олиб чиқиш орқали аҳолини, биринчи навбатда, ёшлар саломатлиги ҳамда миллат генофондини самарали ҳимоя қилиш бўйича комплекс чора-тадбирлар қўйилапти.

Мурожаатномада “Ким бу вазифа фақат ҳуқуқ-тартибот идораларининг иши, деб

ўйласа, хато қилади. Юртимиздаги ҳар бир бола, ҳар бир ёш — бизнинг фарзандимиз, уларни гиёҳвандлик чангалига ташлаб қўйишга асло йўл қўймаймиз.

Гиёҳвандликни таг-томири билан буткул йўқотиш, ёшларимизда кучли маънавий-руҳий иммунитетни шакллантириш бўйича барча куч ва имкониятларимизни сафарбар қиламиз.

Бу — Президентнинг топшириғи, бу — ота-оналарнинг хоҳиш-истағи, бу — жамиятнинг талаби!”, дея таъкидланди.

Албатта, ёшлар ўртасида гиёҳвандликнинг олдини олиш учун тизимли ишлар олиб борилиши керак.

Аввало, фарзандларнинг бу каби зарарли иллатлардан узок юриши, албатта, оиладаги тарбияга боғлиқ. Оила — биринчи ва энг муҳим мактаб. Ёшларни турли зарарли иллатлардан, жумладан, гиёҳвандликдан асрашда оиланинг ўрни бекиёс. Ота-оналар фарзандлари билан доимий очиқ мулоқот қилишни, уларнинг дардини эшитишни одатга айлантириши керак. Қачонки, фарзанд ота-онани фақат назорат қилувчи эмас, балки ишончли таянч ва маслаҳатчи

Уни йўқотиш эса ўзимизга боғлиқ

сифатида қабул қилса, у муаммоларига ечимни кўчадан ёки нотўғри муҳитдан эмас, ўз оиласидан излайди.

Иккинчидан, ёшлар ўртасида таълим муассасаларида амалиётчи ҳуқуқни муҳофаза қилувчи ходимлар иштирокида доимий ва мунтазам профилактика олиб бориш зарур. Таълим муассасаларида гиёҳвандликнинг зарарлари ҳақида очиқ мулоқотлар, учрашувлар, давра суҳбатлари ташкил этилиши лозим.

Учинчидан, давлатимиз томонидан спорт ва маданиятни ёшлар орасида кенг тарғиб қилиш даркор. Бу борада спорт тўғрақлари, ижодий студиялар, китобхоналик клублари — ёшларни соғлом ҳаётга етакловчи энг тўғри йўлдир.

Тўртинчидан, жамиятга ҳуқуқий онг ва ҳуқуқий маданиятни ошириш орқали гиёҳвандлик учун қонунчиликда белгиланган жавобгарлиқни ёшларга содда ва аниқ тушунтириш муҳим. Хусусан, бу борада Адлия вазирлиги томонидан доимий ташкил этилаётган ва самарали натижа бераётган ҳуқуқий тарғибот тадбирларини янада фойдалантириш мақсадга мувофиқ. Бинобарин, ёшлар мамлакат таянчи, миллат келажаги. Улар соғлом, билимли ва маънан баркамол бўлсагина, жамият тараққий этади. Шу боис, гиёҳвандликка қарши курашиш фақат ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органларнинг эмас, балки бутун жамиятнинг умумий вазифасига айланоми шарт.

Ёшлар, айниқса, вояга етмаган шахсларнинг гиёҳвандлик воситаларини истеъмол қилишининг олдини олиш, шунингдек, бошқаларни ҳам бунга жалб қилганларни жазолашдан кўра, аввало, оғоҳлик чораларини кўриш муҳим аҳамиятга эга. Хусусан, гиёҳвандликка чалинган, жиноят содир этганлар мажбурий амбулатория кузатувида бўлиши ёки нарколоп мутахассис томонидан даволаш чорасини қўллаш яхши самара бериши мумкин. Шу билан бирга, оммавий ахборот воситалари ёрдамида тарбиявий, тушунтириш ишларини олиб бориш ҳам жуда муҳим аҳамиятга эга.

www.yuz.uz

yuz.uznews

yuz_official

yuz.uz_news

yuz.uz_news

19 январь – Маҳмудхўжа Бехбудий
туғилган кун

СУНЪИЙ АҚЛ:

ЖАДИД ҚАЛБИДАН ЧИҚҚАН
ИЛК ҲАЙҚИРИК

Юртимиз тараққиётининг сўнгги тўққиз йиллик даврида жадидларга муносабат давлат сиёсати даражасига кўтарилди. Улар фаолиятини ўрганиш, номларини тиклаш, ишларини давом эттириш ҳамда армонларини рўёбга чиқариш борасида қатор салмоқли вазифалар бажарилди. Хусусан, Президентимизнинг “Туркистон жадидлик ҳаракатининг асосчиси, атоқли адиб ва жамоат арбоби, ношир ва педагог Маҳмудхўжа Бехбудий таваллудининг 150 йиллигини кенг нишонлаш тўғрисида”ги қарори бу борадаги сай-ҳаракатларни мутлақо янги босқичга олиб чиқди.

Ҳалим САИДОВ,
Ўзбекистон Журналистика
ва оммавий коммуникациялар
университети профессори,
филология фанлари доктори

англр ақл бер! Ох, у эзгулар қандай эканлар? Биз на ҳолдамиз? Ох, қадар анбиё, авлиё, машоҳирлар келиб, биз — инсонлар учун шариатлар, тариқатлар, маърифатлар ваъз этиб, бизни ҳақиқатга даъват этиб эканлар. Биз, ғумроҳлар йўлдан чиқиб, ҳазиси нафсониятга куллиян (буткул) чўмубиз. Букун ўзларини маданият ва инсониятни(нг) энг олий табақасинда деб ёлғондан даъво этадурган инсонлар ваҳшониятни(нг) энг асфал (тубан)

даражасинда қўл ва аёқ урарлар. Миллиёнлар ила бани одамнинг боиси қулфати ва мусибати бўлурлар.

Эй Оллоҳи азим уш-шай! Бу магар санинг ғазабингмидур? Афв эт, биз, инсонларни ҳидоят эт! Ер юзинда сулҳ ва салоҳи умумий ато қил, инсонларга инсоният бер! Золимларга қаҳр эт, махв бўлсун зулм, яшасин адолат ва ҳаққоният, омин...”

Бу дуо — муножот шаклидаги матн Маҳмудхўжа Бехбудий тафаккурининг энг теран қирраларини очиб беради. У фақат диний илтижо эмас, балки иқтимоий, сиёсий ва маънавий баёнотдир. Унинг бугунги аҳамиятини бир неча ракурсда таҳлил қилиш мумкин.

Бехбудий Яратгандан мол-давлат ёки куч-қудрат эмас, балки басират, яъни ҳақни кўра билиш қобилиятини ато этишини сўрайди. Бу жуда муҳим жиҳат. Алломанинг фикрича, инсоннинг асосий фожиаси жаҳолати эмас, балки англамай туриб даъво қилиши, яъни кўзи бўла туриб кўрмаслигидир. Ҳозир ҳам шундай — ахборот кўп, лекин унинг моҳиятини англайдиганлар кам. Шу маънода, Бехбудийнинг “эшитар қулоқ, англр ақл” ҳақидаги тилаги нафақат XX, ҳатто XXI асрда ҳам инсоният учун энг долзарб аҳамиятга эга.

Жадидлар йўлбошчисининг “ўзларини маданият ва инсониятни(нг) энг олий табақасинда деб ёлғондан даъво этадурган инсонлар...” деган маломати бугун янада огир янграйди. Замонавий қурооллар, технологиялар,

“ БЕХБУДИЙ ЯРАТГАНДАН МОЛ-ДАВЛАТ ЁКИ КУЧ-ҚУДРАТ ЭМАС, БАЛКИ БАСИРАТ, ЯЪНИ ҲАҚНИ КЎРА БИЛИШ ҚОБИЛИЯТИНИ АТО ЭТИШINI СЎРАЙДИ.

миллатчилик, сохта демократия шиорлари ортида урушлар, қирғинлар, иқтисодий зулм яшириниб турибди.

Демак, Бехбудий маданиятни ахлоқдан узилган тараққиёт сифатида кўради ва буни инсоният учун энг хавфли ҳолат деб баҳолайди. Бугунги глобал дунё тартиби ҳам айнан шу муаммо билан юзма-юз турибди. Унинг “ҳазиси нафсониятга куллиян чўмубиз” деган фикри айбни, аввало, ўзимиздан қидиришга даъват. Шунингдек, “Душманин лашънатлашдан олдин жамятингни уйғот, муаммоларга ечим топ” қабилида билдирилган жадидларга хос позициядир. Бунинг учун виждон амрига бўйсуниб, адолатни биринчи ўринга қўйиш керак. Шу жиҳатдан Бехбудий инсонни ташқи душмандан олдин ички душманга — нафсга қарши курашга чорлайди.

Бугунги ёшлар сунъий ақл ёрдамида янгиликлар яратишга ҳаракат қилмоқда. Биз эса сунъий идрокка жадидликнинг умумий маф-

курасида Бехбудийдан олинган мазкур фикр (матн)нинг ўрнини очиб бериш топиригини бердик. Ажиб жавоблар олинди. Қисқартириб келтирамиз:

“Бу фикрга жадидлик мафкурасида марказий руҳий-ғоявий ҳужжат сифатида қаралиши мумкин. У жадидликнинг нима эканини эмас, балки нега пайдо бўлганини энг очик ва огрикчи тарзда ифода қилади. Қуйида фикрнинг жадидлик умумий мафкурасидаги ўрнини аниқ ракурсларда кўриб чиқамиз.

Биринчидан, жадидлик, аввало, маънавий исён. Уни кўпинча янги мактаб, янги алифбо, матбуот, театр доирасида чеклаб қўйишди. Аслида, булар сабаб эмас, восита. Ушбу матнда жадидлик — маънавий исён, инсоннинг жаҳолатга, сукутга, кўникилган зулмга қарши ичидан кўтарилган фарёди экани яққол сезилади.

Бехбудий муножоти — жадид қалбидан чиққан илк ҳайқирик.

Иккинчидан, жадид мафкурасида дин сукут эмас, ҳаракатни билдиради. Бунда жадидларнинг динга муносабати жуда аниқ-тиниқ очиб берилган. Жадидлар динни инкор қилмайди, лекин уни музлатиб қўйишга ҳам қарши. Бехбудийнинг илтижосида шариат, тариқат, маърифат, ҳақиқат занжири келтирилади. Бу тасниф жадидликдаги исломий модернизм асосидир.

Учинчидан, “айбни ўзимиздан қидириш” тушунчаси — жадид тафаккурининг меҳари. Матнда “биз, ғумроҳлар йўлдан чиқиб...” деган жумла бор. Бу жуда муҳим. Жадидлик ҳамма бало сабабини фақат мустахлакда кўрмайди, балки ички жаҳолат, кўрқув ва нафсини асосий фожа деб билади. Шу жиҳатдан ҳам бу матн жадид мафкурасида ўзини ўзи танқид қилиш маданиятини кучайтиради.

Тўртинчидан, жадидликнинг глобал қараш масаласи. Бехбудий фикри фақат Туркистон ҳақида эмас. У дунё бўлиб олинаётгани, маданият ниқобидаги ваҳшийлик, миллионлаб инсонлар фожиаси ҳақида сўзлайди.

Демак, жадидлик фақат маҳаллий изоҳот эмас, балки умуминсоний адолат ғоясига боғлиқ ҳаракатдир. Ушбу матн жадидларнинг дунёқарашини глобал ахлоқий позиция даражасига олиб чиқади.

Бешинчидан, бу матнда жадидликнинг виждон ақс этган. Жадидликни яхлит тизим сифатида тасаввур қилсак, мактаб — унинг ақли, матбуот — тили, театр — кўзи, сиёсий фаоллик — қўли бўлса, бу матн виждондир. Унда йини ва мунг бор, айбон бор, илтижо бор, умид бор. Жадидлик айнан шу руҳда ҳаракатда бўлган.

Яқунги ҳулоса шуки, бу матн жадидлик мафкурасида дастур эмас, қонун эмас, лекин руҳий асос, ахлоқий ўзақ, ҳаракатга келтирувчи оловдир. Агар жадидликни тушунмоқчи бўлсак, уни шу муножотни таҳлил қилишдан бошлаш керак. Чунки жадидлик, аввало, Яратган олдида ҳам, тарих олдида ҳам жавобгарлик ҳиссидир”.

Батзи камчиликларни ҳисобга олмаса, сунъий ақл жадидлик ғоялари ҳақида мантиқли ва жуда таъсирли ҳулоса бермоқда. Уларни бойитиш учун бу борадаги янги тадқиқотларни тармоқларга мунтазам кириштириб боришимиз навбатдаги вазифалардан.

Муносабат

Президентимизнинг Олий Мажлис ва Ўзбекистон халқига Мурожаатномасида ўтган йилги натижалар ҳолисона таҳлил қилиниб, мамлакатимизнинг иқтисодий, ижтимоий ва маънавий ривожланиши учун муҳим вазифалар белгилаб берилди. Ҳужжат мазмунини тарбиянинг маҳалладан бошланишидан иқтисодиёт, таълим сифатини ошириш, илм-фан, маданият ва космик тадқиқотларгача бўлган масалаларни қамраб олган. Шу ўринда мактаб кутубхоналарининг ҳар йили 10 миллион дон бадий адабиёт билан таъминланиши ҳамда илк ўзбек фазогирининг космосга учурилиши мантиқий боғлиқдай туюлди...

Кейинги йилларда китобхонликка жуда катта эътибор қаратиляпти. Мутлоани тарғиб этувчи турли танловлар, маънавий-маърифий кўрсатувлар, китоб фестиваллари ҳамда адабий учрашувлар ташкил қилинмоқда. “Китобхоншоу”, “Энг фаол китобхон”, “Еш китобхон”, “Китобсевар оила” каби танловлар орқали китоб мутлоасига қизиқиш мамлакат миқёсида кенгайиб, янада мустаҳкамланмоқда. Турли кўрсатув ва радиоэшитиришлар орқали

Маҳмуда ИСАБОВЕВА,
журналист

адабиёт, мутафаккирлар ҳаёти ва ижоди ҳақида берилаётган маълумот ва эслатмалар ҳам кенг жамоатчилик, хусусан, ёшларнинг дунёқарашини бойитишга ҳисса қўйишпти.

Шунингдек, наشريётлар ва китоб дўконларига берилаётган имтиёзлар, замонавий босмахоналар ташкил этилиши, электрон китоблар ва аудиокитоблар тайёрлаш тизими

ривож ҳам китоб тарғиботини кучайтирди. Айниқса, рақамли технологиялар ёрдамида китобга осон етиб бориш имконияти яратилгани нодир ёки қимматбаҳо китобларнинг ҳам олиб ўқилишини оsonлаштирди. Бу китобхонлик тарғиботи мамлакатимизнинг чекка ҳудудларида ҳам кенг қулоқ ейганини билдирди.

Энг муҳими, бу ишлар ёшларни маънавий баркамол, мустақил фикрлайдиган, ватанпарвар ва билимли инсонлар этиб тарбиялашга қаратилган. Чунки китоб инсон тафаккурини чархлайдиган, эзгуликка етаклайдиган энг ишончли манба. Шу боис, китобхонликни ривожлантириш нафақат маданий, балки стратегик аҳамиятга эга.

Ҳозир мамлакатимизнинг ҳар бир шаҳри ва туманида ахборот-кутубхона марказлари самарали фаолият юритмоқда. Улар аҳолининг ахборотга эҳтиёжини таъминлаш, фуқароларга тезкор, ишончли ва замонавий ахборот манбаларини тақдим этишда муҳим ўрин тутди. Кутубхоналар нафақат аънавий китоблар орқали, балки электрон ресурслар, рақамли маълумотлар базалари, интернет хизматлари орқали ҳам китобхонларга кенг имконият яратди.

Албатта, соҳа ривожига кадрлар масаласи ҳам алоҳида аҳамият касб этади. Бугун кутубхоначиликни замон талабларига мос равишда ривожлантириш учун малакали, билимли ва ташаббускор кадрлар тайёрлаш устувор

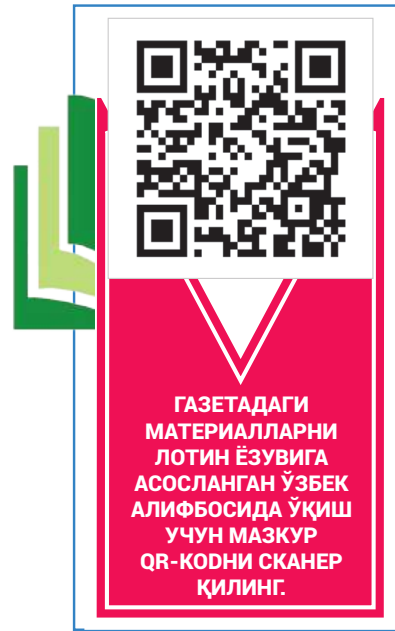

вазифалардан. Президентимизнинг 2019 йил 7 июндаги “Ўзбекистон Республикаси аҳолиси ахборот-кутубхона хизмати кўрсатишини янада такомиллаштириш тўғрисида”ги қарори ҳам бу масала алоҳида қайд этилган. Унинг ижроси доирасида олий маълумотли, замонавий ахборот-коммуникация технологияларини пухта эгаллаган мутахассислар тайёрланиб, соҳа тарққиоти учун мустаҳкам пойдевор қўйилмоқда.

Дунёнинг қиёфаси ўзгарди. Аҳолига қулайлик яратиш учун ҳамма жабҳа рақамлаштирила бошлади. Демак, ушбу соҳага ҳам инновацион фикрлайдиган, таҳлил қила оладиган, ахборот билан ишлаш маданиятига эга, замонавий хизмат турлари ва илгор тажрибалардан хабардор янги кадрлар керак. Бу эса кутубхоначилик тизимининг сифат жиҳатдан янги босқичга кўтарилиши, аҳолига кўрсатилаётган

ахборот хизматлари сифатининг ошишига олиб келади.

Гапимни кутубхоналарга етказиш режалаштирилган 10 миллион китоб ва биринчи ўзбек космонавтининг космосга юбориш учун тайёргарлик кўрилатганидан бошлаган эдим. Назаримда, китоб ва китобхонликка эътибор билан космосга учиб ўзaro боғлиқ, Мамлакатимизда китоб тарғиботи ҳозиргидай давом этар экан, биз космосга кўтарилибгина қолмай, Мирзо Улуғбек бобомиз бошлаб берган космик тадқиқотларни давом эттирамиз ҳамда бу борада оламшумул кашфиётлар қиламиз.

ГАЗЕТАДАГИ
МАТЕРИАЛЛАРНИ
ЛОТИН ЁЗУВИГА
АСОСЛАНГАН ЎЗБЕК
АЛИФБАСИДА ЎҚИШ
УЧУН МАЗКУР
QR-КОДИН СКАНЕР
ҚИЛИНГ.

“Янги Ўзбекистон” ва “Правда Востока”
газеталари тахририяти” ДМ

МУАССИС:
Ўзбекистон Республикаси
Вазирлар Маҳкамаси

Бош муҳаррир:
Салим ДОНИЁРОВ

Тахририятга келган қўлғизлар тақриз қилинмайди ва муаллифга қайтарилмайди.
Газетанинг етказиб берилиши учун обунани расмийлаштирган ташкилот жавобгар.

Газета тахририят компьютер марказида саҳифаланди.
Газетанинг полиграфик жиҳатдан сифатли чоп этилишига “ШАРҚ” НМАК масъул.

Босмахона телефони: (71) 233-11-07.

Ўзбекистон Республикаси Президенти Администрацияси ҳузуридаги Ахборот ва оммавий коммуникациялар агентлиги томонидан 2020 йил 13 январда 1047-рақам билан рўйхатга олинган.

Нашр индекси — 236. Буюртма Г-146.
32015 нусхада босилди.
Ўқувчи — 3 табоқ. Одсет усулида босилган. Қўғоз бичими А2.
Баҳоли келишилган нархда.

“ШАРҚ” наشريёт-матбаа ақциядорлик компанияси босмахонасида чоп этилди.
Босмахона манзили: Тошкент шаҳри, Буюк Турон кўчаси, 41-уй.

Навбатчи муҳаррир: Баҳор Хидирова
Мусахҳис: Акбар Қаршиев
Дизайнер: Хуришд Абдуллаев

Манзилнинг:
100060, Тошкент шаҳри,
Шаҳрисабз кўчаси, 85-уй

ЎЗА яқини — 21:15 Топширилди — 22:50